

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»**

**Факультет педагогіки та фінансово-економічної діяльності
Кафедра шкільної педагогіки, психології та окремих методик**



ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчальної роботи

Оксана КОГУТЮК

«30» серпня 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
19 ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ТА АДАПТИВНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА**

освітньо-професійної програми **Середня освіта (Фізична культура)**
підготовки **бакалаврів**
за галуззю знань **01 Освіта/Педагогіка**
спеціальності **014 Середня освіта (за предметною спеціальністю 014.11**
Середня освіта (Фізична культура))

Вінниця 2024

Робоча програма освітнього компонента 19 Інклюзивна освіта та адаптивна фізична культура з підготовки бакалаврів за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (за предметною спеціальністю 014.11 Середня освіта (Фізична культура))

РОЗРОБНИК:

Ірина СТЕЦЬОК, викладач

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету педагогіки та фінансово-економічної діяльності «29» серпня 2024 р., протокол №1

Голова Вченої ради

Григор доктор педагогічних наук, професор Наталія МИСЛІЦЬКА

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми Середня освіта (Фізична культура)

Юлія кандидат наук з фізичного виховання і спорту Юлія ПАЛАМАРЧУК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри шкільної педагогіки, психології та окремих методик

«28» серпня 2024 р., протокол № 1

Завідувач кафедри Дро канд. пед.наук, доцент Лідія ДРОВОЗЬОК

Робоча програма освітнього компонента 19 Інклюзивна освіта та адаптивна фізична культура з підготовки бакалаврів за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (за предметною спеціальністю 014.11 Середня освіта(Фізична культура))

РОЗРОБНИК:

Ірина СТЕЦЬОК, викладач

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету педагогіки та фінансово-економічної діяльності
«29» серпня 2024 р., протокол №1

Голова Вченої ради _____ доктор пед. наук, професор Наталія МИСЛІЦЬКА

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми Середня освіта (Фізична культура)
_____ канд. наук з фіз. вих. і спорту Юлія ПАЛАМАРЧУК

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри шкільної педагогіки, психології та окремих методик
«28» серпня 2024 р., протокол №1

Завідувач кафедри _____ канд. пед. наук, доц. Лідія ДРОВОЗЬОК

1 Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика освітнього компонента		
		Денна форма навчання		
Кількість кредитів -3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Статус освітнього компонента: обов'язковий		
Змістовних модулів - 4	Спеціальність 014 Середня освіта (за предметною спеціальністю 014.11 Середня освіта (Фізична культура))	Рік підготовки: 3-й		
Загальна кількість годин – 90		Семестр: 5-й		
		Лекції	Семінари	Практ.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4, самостійної роботи здобувача освіти – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	24 год	36 год	Не передбачені
		Самостійна робота: 30 год		
		Вид контролю: екзамен		

2. Мета, завдання, програмні компетентності та результати навчання

2.1 Мета, завдання освітнього компонента

Мета: формувати у здобувачів освіти систему цінностей інклюзивної освіти, знань та умінь у сфері організації адаптивної фізичної культури та впровадження інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами (ООП).

Завдання:

- формування системних знань про інклюзивну освіту, педагогіку, адаптивну фізичну культуру;
- вивчення основних освітніх потреб дітей з інвалідністю з метою подальшого їх врахування в професійній діяльності;
- ознайомлення з вимогами до дизайну освітнього інклюзивного середовища та педагогічного супроводу дітей з ООП в умовах закладу загальної освіти;
- знайомство з особливостями роботи асистента вчителя в інклюзивному класі.

2.2 Програмні компетентності

2.1.1 Інтегральна компетентність

ІК - Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі освіти, що передбачає застосування теорій та методів психолого-педагогічних наук, медико-біологічних наук, фізичного виховання і спорту, біомеханіки і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов та вимог організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

2.2.2 Загальні компетентності:

ЗК1.Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК2.Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК3.Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК4.Здатність до аналізу та оцінки сучасних соціальних, освітньо-культурних процесів та явищ.

ЗК5.Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді та автономно.

ЗК6.Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК7.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8.Здатність спілкуватися, вести дискусію державною мовою як усно, так і письмово, використовувати відповідну термінологію та способи вираження думки в усній та письмовій формах.

ЗК10.Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК11.Здатність до пошуку інформації, її аналізу та критичного оцінювання.

ЗК12. Здатність володіти основами знань аналізу будови, нормального та індивідуального розвитку людського організму та його рухових функцій.

ЗК13. Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології.

2.2.3 Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК1.Здатність користуватися символікою і сучасною термінологією фізичної культури.

ФК2.Здатність розкривати предметно-структурні зв'язки педагогічних, культурологічних, частково-методичних понять.

ФК3.Здатність до перенесення системи фахових знань у площину навчального предмету, структурування навчального матеріалу, проектування та організації власної діяльності.

ФК4.Здатність демонструвати зразкові виконавські та організаційні уміння як учителя-керівника спортивних гуртків і секцій.

ФК5.Здатність застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження для підвищення ефективності фізкультурної, спортивно-масової, оздоровчої педагогічної діяльності.

ФК6.Здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань знань про будову тіла людини та механізми життєдіяльності її організму, фізіологічні та біохімічні основи адаптації до фізичних навантажень різної спрямованості.

ФК7.Здатність здійснювати добір методів і засобів діагностування, корекції особистісного розвитку учнів, педагогічного супроводу процесів соціалізації та професійного самовизначення фізично обдарованих учнів.

ФК8.Здатність формувати в учнів предметні (спеціальні) компетентності.

ФК9.Уміння свідомо обирати шляхи вирішення непередбачуваних проблем у професійній діяльності.

ФК10.Відповідальність за забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності.

ФК11.Здатність використовувати професійно-профільовані знання, уміння та навички з різних видів легкої атлетики, гімнастичних вправ, спортивних та рухливих ігор, та методики їх викладання для оптимізації освітнього, тренувального та змагального процесів.

ФК12.Здатність до володіння педагогічними, медико-біологічними, інформаційними технологіями для формування здорового способу життя, розвитку рухових умінь і навичок, розвитку фізичних (рухових) якостей у представників різних груп населення і самостійної розробки методик і технологій для інтегрального гармонійного розвитку людини.

ФК13.Здатність до аналізу, систематизації та оцінки педагогічного досвіду, здатність до розробки методики та технологій для розвитку рухових умінь і навичок та фізичних (рухових) здібностей на основі розуміння і застосування положень фізіології, морфології, біохімії, біомеханіки.

ПК1.Здатність формувати в учнів предметні компетентності з фізичного виховання, медико-біологічних та психологічних основ і технологій розвитку рухових умінь і навичок та фізичних якостей, санітарно-гігієнічних основ діяльності у сфері фізичної культури.

ПК2.Здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу з фізичного виховання.

ПК3.Здатність використовувати педагогічні, медико-біологічні, інформаційні технології для формування грамотності у фізичній культурі, здорового способу життя, розвитку рухових умінь і навичок, фізичних (рухових) якостей різних вікових груп і самостійно розробляти методики і технології для

інтегрального гармонійного розвитку людини.

ПК4.Здатність аналізувати, систематизовувати та оцінювати педагогічний досвід, розробляти методики та технології для розвитку рухових умінь і навичок та фізичних (рухових) якостей на основі розуміння і застосування положень фізіології, морфології, біохімії, біомеханіки, здійснювати профілактику травматизму.

ПК5.Здатність вести документацію, що забезпечує процес навчання з фізичної культури в закладах загальної середньої освіти.

ПК6.Здатність оволодівати базовими і новими видами фізкультурної діяльності, здійснювати пошук, аналіз і оцінку інформації, зокрема за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, необхідної для постановки і вирішення професійних завдань, професійного та особистісного розвитку.

ПК7. Здатність самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури з дітьми дошкільного, шкільного віку та учнями в загальноосвітніх установах, освітніх закладах загальної середньої та професійної освіти, проводити позакласну спортивно-масову, організаційну та навчально-методичну роботу у сфері фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних закладах, закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації.

ПК8.Здатність виховувати в учнів соціально-особистісні якості: цілеспрямованість, організованість, працьовитість, відповідальність, комунікативність

2.3 Результати навчання:

2.3.1. Програмні результати навчання за ОПП

РН1. *Відтворює* основні концепції та принципи педагогіки і психології; *враховує* в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН2. *Демонструє* вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

РН4. *Здійснює* добір і *застосовує* сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично *оцінює* результати їх навчання та ефективність уроку.

РН5. *Вибирає* відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; *аналізує* динаміку особистісного розвитку учнів, *визначає* ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН6.*Називає і пояснює* принципи проєктування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо

охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.

РН8. *Генерує* обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.

РН9. *Застосовує* сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.

РН10. *Демонструє* володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.

РН11. *Виявляє* навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, *пояснює* необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.

РН12. *Аналізує* власну педагогічну діяльність та її результати, *здійснює* об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

РН13. *Демонструє* знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовує необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

2.3.2 Результати навчання за освітнім компонентом.

ПРН1. Здатність продемонструвати знання та розуміння основ педагогічної діяльності, основних понять дидактики та теорії виховання; оптимального добору форм, методів та засобів навчання і виховання, основних етапів засвоєння знань; специфіки організації навчання обдарованих учнів; можливих причин відставання у навчанні.

ПРН2. Уміти застосовувати на практиці основні вчення в галузі фізичної культури. Володіти актуальними технологіями інтегрального гармонійного розвитку людини, технологіями контролю і корекції функціонального та психофізіологічного стану, засобами і методами управління станом людини.

ПРН4. Знати закономірності розвитку фізичних (рухових) якостей в різних видах рухової активності. Знати біологічні, соціальні, психологічні та ін. фактори збереження здоров'я, біологічні, соціальні, психологічні, духовні фактори, що обумовлюють значущість професії фахівця в галузі фізичного виховання. Знати основні принципи користування сучасними інформаційними технологіями для вирішення професійних завдань. Знати основні закони природничо-наукових дисциплін у професійній діяльності, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності.

ПРН5.Здатність застосовувати методи діагностування досягнень учнів, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації, професійного самовизначення учнів.

ПРН6.Знати закономірності розвитку особистості, вікові особливості та психологію школярів, у тому числі з особливими освітніми потребами; знати та розуміти особливості навчання різнорідних груп учнів, застосовувати диференційований підхід у навчанні фізичної культури, організовувати освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів.

ПРН7.Розуміти значення культури як форми людського існування, вміти цінувати мультикультурність, керуватися у педагогічній діяльності принципами поваги, толерантності, діалогу і співробітництва; використовувати способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, усвідомленого емоційного реагування; формувати свідоме ставлення до фізичної активності та здорового способу життя.

ПРН8.Використовувати сучасні педагогічні та інформаційні технології для формування рухових умінь і навичок, розвитку фізичних (рухових) якостей учнів; уміти здійснювати пошук, аналіз й оцінку інформації, зокрема за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, необхідної для постановки і вирішення професійних завдань, професійного розвитку та обміну педагогічним досвідом; дотримуватись академічної доброчесності під час створення та використання електронних освітніх ресурсів.

ПРН9.Знати вимоги до змістового наповнення освітнього середовища; уміти розробляти навчально-методичні матеріали (навчальні програми, навчально-тематичні плани) на основі освітнього стандарту і модельних програм та документи планування і обліку позакласної роботи з фізичної культури.

ПРН10.Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку; усвідомлювати цінність знань та прагнення до професійного самовдосконалення і саморозвитку; ефективно працювати в педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях; формувати ціннісні ставлення в учнів в процесі їхнього навчання, виховання і розвитку; володіти методами й формами просвітницької роботи в галузі фізичної культури серед учнів, вчителів, батьків.

ПРН13.Демонструвати знання наукової педагогічної термінології та уміння виявляти шляхи застосування педагогічних знань у практиці професійної діяльності; пояснювати дидактичні принципи та інтерпретувати особливості їх реалізації у навчальному процесі, володіти методами організації процесу навчання; визначати особливості формування особистості у різні вікові періоди.

ПРН15.Аналізувати психічні процеси, стани та властивості людини під час занять фізичною культурою і спортом.

ПРН17. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН18. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН19. Налагоджувати духовну спільність, співпереживання і співпрацю учнів і вихованців, ефективно працювати в учнівському і педагогічному колективах освітнього закладу, інших спортивних об'єднаннях.

ПРН20. Демонструвати уміння планувати, чітко формулювати цілі, застосовувати різноманітні методики, технології та практики тайм-менеджменту, які сприятимуть ефективній організації часу відповідно до особистісних та професійних потреб.

3. Програма освітнього компонента

Змістовий модуль 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК СФЕРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Тема 1. Інвалідність та суспільство. Інклюзивна освіта в освітологічному контексті. Генеза науково-теоретичних підходів до проблеми інтегрування дітей з ООП у загальноосвітній простір

Вступ до курсу: програма, структура та очікування. Концептуальні засади розвитку інклюзивної освіти дітей з ООП як основа розвитку необхідних компетенцій для організації та реалізації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти.

Концепція нормалізації та теорія включення як підґрунтя для забезпечення рівних шансів у навчанні, вихованні та розвитку для всіх дітей. Середовище, дружнє для дитини, у межах концепції ЮНІСЕФ.

Інвалідність та суспільство. Поняття інвалідності в контексті соціальної інтеграції. Визначення поняття «інвалідність». Аналіз понять «виключення», «сегрегація», «інтеграція». Завдання та принципи інклюзивної освіти. Концепції інклюзивної освіти у документах ЮНЕСКО, Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), Світового банку тощо. Соціальна та медична моделі розуміння інвалідності. Переваги інклюзивної освіти для всіх учасників освітнього процесу: дітей з особливими потребами та їхніх однолітків, батьків дітей з особливими потребами, педагогів, керівників закладів освіти, інших членів місцевих громад, суспільства загалом. Основні бар'єри на шляху впровадження інклюзивної освіти: фізичні, інформаційні, інституційні, ментальні. Наявні виклики.

Тема 2. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах та законодавстві.

Зарубіжний досвід інклюзивної освіти

Міжнародні документи ООН у сфері інклюзивної освіти: Загальна Декларація прав людини (1948), Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти (1960), Конвенція про права дитини (1989), Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю (1993), Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2006). Декларації міжнародних Форумів у сфері освіти: Всесвітня декларація про освіту для всіх (Джомтьєн, 1990), Саламанська декларація про принципи, політику та практичну діяльність у галузі освіти осіб з ООП та Рамки Дій щодо освіти осіб з ООП (1994), Компенгагенська декларація про соціальний розвиток (1995), Дакарські рамки дій. Освіта для всіх: Виконання наших загальних зобов'язань (2000), Інчхонська декларація. Освіта – 2030:

забезпечення загальної інклюзивної і справедливої якісної освіти та навчання протягом усього життя (2015), Калійський форум UNESCO, приурочений до 25-ої річниці Саламанської декларації (2019).

Досвід упровадження інклюзивної освіти в різних країнах світу: США, Італія, Норвегія, Фінляндія, Німеччина, Польща, Ізраїль та ін. (нормативно-правове забезпечення, мережа закладів, кадрове забезпечення тощо). Досвід упровадження інклюзивної освіти у країнах пострадянського простору.

Тема 3. Становлення і розвиток інклюзивної освіти в Україні. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у національному законодавстві. Інклюзивна освіта у контексті реалізації Нової української школи

Етапи розвитку інклюзивної освіти в Україні. Особливості впровадження інклюзивної освіти в Україні. Динаміка розвитку інклюзивної освіти в Україні. Сучасний стан спеціальної та інклюзивної освіти в Україні.

Законодавство України щодо забезпечення права дітей з ООП на інклюзивну освіту. Укази Президента України у сфері інклюзивної освіти. Основні положення Постанов Кабінету Міністрів України, що регламентують надання державної підтримки особам з ООП. Накази Міністерства освіти і науки України щодо організації інклюзивного навчання.

Концепція Нової української школи. Упровадження інклюзивної освіти у межах реалізації Концепції Нової української школи. Цінності інклюзивної освіти. Роль школи у просуванні інклюзивних цінностей. Прийняття дітей з особливими потребами у закладах освіти та спільнотах.

Характеристика державних освітніх структур і закладів, які забезпечують освіту дітей з ООП в Україні. Система надання освітніх послуг дітям з ООП: заклади загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням, заклади спеціальної освіти, навчально-реабілітаційні центри, інклюзивно-ресурсні центри.

Змістовий модуль 2 ІНКЛЮЗИВНА ПЕДАГОГІКА ЯК ГАЛУЗЬ ПЕДАГОГІЧНОГО ЗНАННЯ

Тема 4. Становлення і розвиток інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання

Генеza становлення і розвитку інклюзивної педагогіки в Україні як галузі педагогічного знання скрізь призму розвитку освіти для дітей з особливими потребами за кордоном і в Україні. Розгляд трансформації методологічних підходів до спільного навчання і виховання дітей з порушеннями розвитку і дітей, які таких

порушень не мають.

Періодизація процесу розвитку інклюзивної педагогіки як науки про навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі. Коротка змістова характеристика періодів становлення і розвитку інклюзивної педагогіки.

Тема 5. Дитина з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти. Особливі освітні потреби: визначення, перелік, класифікація. Технологія використання Міжнародної Класифікації Функціонування (МКФ) в інклюзивній освіті

Поняття про особливі освітні потреби. Класифікація особливих освітніх потреб ЮНЕСКО. Підходи до особливих освітніх потреб у Міжнародній Класифікації Функціонування, Обмежень Можливостей і Здоров'я.

Класифікація дітей за українським законодавством, яким необхідно надавати особливі освітні потреби.

Особливі освітні потреби, пов'язані з особливою організацією освітнього процесу. Особливі освітні потреби, пов'язані з адаптацією змісту загальної освітньої програми. Особливі освітні потреби, пов'язані з адаптацією способів подання навчального матеріалу. Особливі освітні потреби, пов'язані з подоланням труднощів у розвитку, соціалізації та адаптації.

Сутність та основні принципи МКФ. Технологія використання МКФ в освіті для визначення особливих освітніх потреб дитини.

Змістовий модуль 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Тема 6. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища

Універсальний дизайн у сфері освіти. Принципи універсального дизайну. Трактуювання доступності у Конвенції ООН про права людей з інвалідністю. Правове забезпечення архітектурної доступності в Україні. Критерії доступності. Особливості застосування універсального дизайну в інклюзивному освітньому середовищі.

Архітектурна доступність, розумне пристосування. Облаштування просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища для дітей з ООП. Медіатека та ресурсна кімната.

Тема 7. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП як умова успішної інтеграції дітей у соціум. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП

Поняття про психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми

потребами в інклюзивному освітньому просторі. Складники психолого-педагогічного супроводу. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги.

Основні завдання та функції команди психолого-педагогічного супроводу. Склад команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП у закладі загальної середньої та дошкільної освіти. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу. Асистент вчителя як учасник освітнього процесу; асистент дитини як відповідальний за соціальний супровід дитини; батьки як активні учасники освітнього процесу дитини з ООП. Взаємодія усіх учасників команди психолого-педагогічного супроводу в освітньому процесі.

Тема 8. Оцінювання розвитку та визначення особливих освітніх потреб дитини. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП

Особливості розвитку дитини з особливими освітніми потребами. Концептуальні і методологічні засади організації процесу оцінювання. Зміна існуючої системи оцінки спеціальних освітніх потреб у контексті переходу від медичної до соціальної моделі в освіті. Характеристика сфер розвитку дитини, основні концепції / підходи до них. Технології оцінювання розвитку дитини. Типи оцінювання за рівнем його реалізації: первинний і комплексний; за сферами розвитку: психологічний, емоційний, логопедичний. Методики реалізації первинного оцінювання на рівні закладу освіти. Методики реалізації комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку дитини.

Загальна характеристика діяльності Інклюзивно-ресурсних центрів щодо здійснення комплексного оцінювання розвитку дитини та визначення її особливих освітніх потреб.

Особливості організації освітнього процесу в інклюзивному закладі освіти: розроблення і реалізація Індивідуальної програми розвитку, надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, створення інклюзивного освітнього середовища, подолання бар'єрів на шляху організації та впровадження інклюзивного навчання, професійне співробітництво в інклюзивному закладі освіти.

Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП як документ реалізації індивідуальної освітньої траєкторії. Технологія розробки індивідуальної програми розвитку. Етапи виконання індивідуальної програми розвитку. Моніторинг виконання індивідуальної програми розвитку.

Тема 9. Технології навчання та оцінювання в інклюзивному освітньому середовищі

Концепції, орієнтовані на індивідуальний підхід у процесі навчання в інклюзивному освітньому середовищі (теорія множинного інтелекту,

концепція, орієнтована на освітні потреби дітей, концепція універсального дизайну). Диференційований та індивідуальний підходи у навчанні дітей з ООП. Сутність традиційного інтенсивного навчання в інклюзивному освітньому середовищі. Методики на основі підходу «Навчання у співробітництві». Стратегії когнітивного навчання в інклюзивному освітньому середовищі. Технологія спільного викладання.

Вибір форм та методів адаптивної фізичної культури в залежності від ООП дитини.

Сутність поняття «педагогічне оцінювання». Класифікація методів педагогічного оцінювання. Основні завдання та функції оцінювання навчання учнів з ООП. Психолого-педагогічні аспекти оцінювання учнів з ООП. Методи реалізації формувального оцінювання. Підсумкове оцінювання результатів навчання учнів з ООП. Портфоліо учня як інструмент оцінювання.

Оцінювання дітей з ООП на заняттях з фізичної культури.

Змістовий модуль 4

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ ТА ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Тема 10. Діяльність асистента вчителя в інклюзивному закладі освіти.

Професійна діяльність фахівців зі спеціальної освіти в інклюзивному освітньому середовищі

Включення усіх фахівців у галузі освіти у фахове навчання вчителів для інклюзії. Профіль інклюзивного професійного навчання вчителів, розроблений Європейською агенцією з особливих потреб та інклюзивної освіти.

Основні завдання та роль асистента вчителя. Функції асистента вчителя: організаційні, навчально-розвивальні, діагностичні, прогностичні, консультативні. Компетентності асистента вчителя: знання, уміння, особистісні характеристики. Формування ефективних стосунків між учителем та асистентом учителя. Роль асистента вчителя у забезпеченні потреб учнів. Порівняння обов'язків учителя та асистента вчителя.

Посада «вчитель спеціальної освіти». Актуальність введення до штатного розпису закладів загальної середньої та дошкільної освіти вчителя спеціальної освіти/спеціального педагога – фахівця зі спеціальної освіти для професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. Компетентності та функції вчителя спеціальної освіти/спеціального педагога інклюзивного закладу освіти. Порівняння обов'язків асистента учителя та вчителя спеціальної освіти/спеціального педагога.

4 Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	аудиторні	у тому числі		самостійна робота
лекції			семінарські		
Змістовий модуль 1					
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК СФЕРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА					
Кількість балів – 10					
Тема 1.Інвалідність та суспільство. Інклюзивна освіта в освітологічному контексті. Генеза науково-теоретичних підходів до проблеми інтегрування дітей з ООП у загальноосвітній простір.	3	2	2		1
Тема 2. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах та законодавстві. Зарубіжний досвід інклюзивної освіти.	6	4	2	2	2
Тема 3. Становлення і розвиток інклюзивної освіти в Україні. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у національному законодавстві. Інклюзивна освіта у контексті реалізації Нової української школи.	6	4	2	2	2
Модульна контрольна робота 1	3	2		2	1
Разом за змістовим модулем 1	18	12	6	6	6
Змістовий модуль 2					
ІНКЛЮЗИВНА ПЕДАГОГІКА ЯК ГАЛУЗЬ ПЕДАГОГІЧНОГО ЗНАННЯ					
Кількість балів – 15					
Тема 4. Становлення і розвиток інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання.	6	4	2	2	2
Тема 5. Дитина з ООП як суб’єкт інклюзивної освіти. Особливі освітні потреби: визначення, перелік, класифікація. Технологія використання МКФ в інклюзивній освіті.	12	8	4	4	4

Модульна контрольна робота 2	3	2		2	1
Разом за змістовим модулем 2.	21	14	6	8	7
Змістовий модуль 3 ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ Кількість балів – 35					
Тема 6. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища.	9	6	2	4	3
Тема 7. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП на уроках фізичної культури як умова успішної інтеграції дітей у соціум. Команда ППС дитини з ООП	9	6	2	4	3
Тема 8. Оцінювання фізичного розвитку та визначення особливих освітніх потреб дитини. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП	9	6	2	4	3
Тема 9. Технології навчання та оцінювання в інклюзивному освітньому середовищі	12	8	4	4	4
Модульна контрольна робота 3	3	2		2	1
Разом за змістовим модулем	42	28	10	18	14
Змістовий модуль 4 ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ ТА ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ Кількість балів – 10+ 30 екзамен					
Тема 10. Діяльність асистента вчителя в інклюзивному класі. Професійна діяльність фахівців зі спеціальної освіти в інклюзивному освітньому середовищі	6	6	2	2	2
Модульна контрольна робота 4	3	2		2	1
Разом за змістовим модулем	9	6	2	4	3
Усього годин	90	60	24	36	30

5 Теми семінарських занять

№ з/п	№ модуля/ теми	Назва теми	Кількість годин
1	1/2	Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах та законодавстві. Зарубіжний досвід інклюзивної освіти.	2
2	1/3	Становлення і розвиток інклюзивної освіти в Україні. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у національному законодавстві. Інклюзивна освіта у контексті реалізації Нової української школи.	2
3	1	Модульна контрольна робота 1	2
4	2/4	Становлення і інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання.	2
5	2/5	Дитина з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти. Особливі освітні потреби: визначення, перелік, класифікація. Технологія використання МКФ в інклюзивній освіті.	4
6	2	Модульна контрольна робота 2	2
7	3/6	Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища.	4
8	3/7	Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП на уроках фізичної культури як умова успішної інтеграції дітей у соціум. Команда ППС дитини з ООП	4
9	3/8	Оцінювання фізичного розвитку та визначення особливих освітніх потреб дитини. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП	4
10	3/9	Технології навчання та оцінювання в інклюзивному освітньому середовищі	4
11	3	Модульна контрольна робота 3	2
12	4/10	Діяльність асистента вчителя в інклюзивному класі. Професійна діяльність фахівців зі спеціальної освіти в інклюзивному освітньому середовищі.	2
13	4	Модульна контрольна робота 4	2
Разом			36

6 Теми практичних занять

Практичних занять не передбачено.

7 Теми лабораторних занять

Лабораторних занять не передбачено.

8 Самостійна робота

№ з/п	№ модуля/ теми	Назва теми	Кількість годин
1	1/1	Інвалідність та суспільство. Інклюзивна освіта в освітологічному контексті. Генеза науково-теоретичних підходів до проблеми інтегрування дітей з ООП у загальноосвітній простір.	1
2	1/2	Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах та законодавстві. Зарубіжний досвід інклюзивної освіти.	2
3	1/3	Становлення і розвиток інклюзивної освіти в Україні. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у національному законодавстві. Інклюзивна освіта у контексті реалізації Нової української школи.	3
4	2/4	Становлення і інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання.	2
5	2/5	Дитина з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти. Особливі освітні потреби: визначення, перелік, класифікація. Технологія використання МКФ в інклюзивній освіті.	5
6	3/6	Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища.	3
7	3/7	Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП на уроках фізичної культури як умова успішної інтеграції дітей у соціум. Команда ППС дитини з ООП	3
8	3/8	Оцінювання фізичного розвитку та визначення особливих освітніх потреб дитини. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП	3
9	3/9	Технології навчання та оцінювання в інклюзивному освітньому середовищі	5
10	4/10	Діяльність асистента вчителя в інклюзивному класі. Професійна діяльність фахівців зі спеціальної освіти в інклюзивному освітньому середовищі.	3
Разом			30

9 Методи та технології навчання

Методи викладання освітнього компонента Інклюзивна освіта та адаптивна фізична культура спрямовані на розв'язання навчальних завдань.

Вибір методів і технологій викладання та навчання здійснюється залежно від мети заняття, змісту, навчальних можливостей здобувачів освіти, особливостей особистості викладача, матеріально-технічного забезпечення.

Серед форм та методів подачі навчального матеріалу з Інклюзивної освіти та адаптивної фізичної культури застосовуються:

1. Структурно-логічне навчання: поетапна організація системи навчання, що забезпечує логічну послідовність постановки і вирішення дидактичних завдань на основі поетапного відбору їх змісту, форм, методів і засобів із урахуванням діагностування результатів;

2. Контекстне навчання: ґрунтується на інтеграції різних видів діяльності, як навчальної, наукової, так і практичної.

3. Імітаційне навчання, основою якого є імітаційно-ігрове моделювання в умовах навчання процесів, що відбуваються в реальній системі.

4. Проблемне навчання, яке здійснюється на основі ініціювання самостійного пошуку здобувачем освіти знань через проблематизацію (викладачем) навчального матеріалу.

Застосовуються професійно-ігрові технології викладання: дидактичні системи використання різноманітних ігор, під час проведення яких формуються вміння вирішувати завдання на основі компромісного вибору (ділові та рольові ігри, імітаційні вправи, індивідуальний тренінг тощо); діалогово-комунікаційні технології: сукупність форм і методів навчання, заснованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня.

Подані матеріали дозволяють здобувачеві освіти самостійно планувати терміни та обсяги змістової складової навчальної діяльності, прогнозувати її результативність.

За рівнем активності: пояснювально-демонстраційний, дослідницький.

За функцією: усне викладання матеріалу, закріплення, самостійна робота щодо засвоєння навчального матеріалу, перевірка і оцінка знань та умінь.

Самостійна робота здобувачів освіти включає дві складові: самостійна підготовка до аудиторних занять, до занять у режимі онлайн, підготовка до тематичного тестового контролю та рубіжного контролю.

10 Методи та форми контролю

Методами та формами контролю результатів навчання є: екзамен; стандартизовані тести; реферати, студентські презентації та виступи на наукових заходах; завдання на реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю знань здобувачів:

- поточний;
- модульний;
- підсумковий (екзамен).

Поточний контроль знань здобувачів протягом одного семестру включає оцінку за роботу на семінарських заняттях та самостійну роботу.

Модульний контроль знань здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або тестування.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі екзамену за екзаменаційними білетами, кожен з яких включає три питання (письмово чи усно). Екзаменаційні білети повинні бути затвердженими в установленому порядку.

Екзамен є обов'язковою підсумковою формою контролю, яка дає змогу оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу і не може бути зведена до рівня поточних форм контролю.

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС - A, B, C, D, E, FX, F).

Критерії та засоби оцінювання запланованих програмних результатів навчання

Критеріями ефективності запланованих результатів навчання є глибина та дієвість знань, системність та усвідомленість знань.

Методами і засобами оцінювання підготовки до занять виступають: усний контроль (індивідуальне і фронтальне опитування здобувачів освіти); засоби письмового контролю (тестові завдання, контрольні роботи, ситуаційні задачі), індивідуальні завдання – написання рефератів та створення презентацій.

Рейтингова система оцінювання дозволяє врахувати рівень знань, поточну підготовку здобувачів освіти до аудиторних занять та визначити рівень засвоєння навчального матеріалу окремої теми. Підсумкова оцінка виставляється після складання іспиту за рейтинговими показниками.

Норми і критерії оцінювання знань запланованих програмних результатів навчання
Оцінка «відмінно» (рівень досягнень А, бали 90-100). Здобувач освіти відповідно до програми виявив всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу, володіє відомостями з основної і додаткової літератури, сформулював повні відповіді на всі поставлені запитання, виявив креативність та уміння творчого застосування набутих теоретичних знань для вирішення практичних завдань; має загальний високий рівень ерудиції та культури мови, здатний до самостійного поповнення надбаних знань і умінь у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.
Оцінка «добре» (рівень досягнень В, бали 82 - 89). Здобувач освіти міцно засвоїв програмний матеріал, вміє логічно і послідовно його викласти, має повні та системні знання з дисципліни, точно формулює означення й правила, не допускає істотних помилок у відповідях на запитання, вільно оперує навчальним матеріалом дисципліни, знає наукову й довідкову літературу, має здатність до самостійного поповнення та оновлення знань.
Оцінка «добре» (рівень досягнень С, бали 75 - 81). Здобувач освіти виявив системні й глибокі знання навчального матеріалу, володіє відомостями з основної літератури, виявив уміння застосування набутих теоретичних знань для вирішення практичних завдань, глибоко розуміє матеріал. Знання здобувача освіти з окремих тем мають неповний характер, немає достатньої самостійності в аргументації відповідей, у відповідях він допускає недоліки, які може самостійно виправити.
Оцінка «задовільно» (рівень досягнень D, бали 64 - 74). Здобувач освіти виявив знання основного навчального матеріалу в необхідному для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності обсязі, вияв поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, давав неповні відповіді на поставлені запитання із застосуванням певних штампів, виявив уміння репродуктивного вирішення практичних завдань, у процесі їхнього виконання допускав суттєві помилки, які міг усунути лише за допомогою викладача.
Оцінка «задовільно» (рівень досягнень Е, бали 60 - 63). Здобувач освіти володіє навчальний матеріал поверхово й фрагментарно.

Оцінка «незадовільно» (рівень досягнень FX, бали 35 - 59). Здобувач освіти не засвоїв переважної частини програмного матеріалу, має поверхове, фрагментарне уявлення про дисципліну, допускає принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань, на більшість запитань не давав відповіді, не здатний використати наявні знання під час виконання простих практичних завдань, але спроможний самостійно доопрацювати програмний матеріал і підготуватися до повторного складання.
Оцінка «незадовільно» (рівень досягнень F). Здобувач освіти не опанував навчальним матеріалом, не має знань із більшої його частини, не дає відповіді на більшість поставлених завдань, не спроможний самостійно опанувати програмним матеріалом і потребує повторного вивчення дисципліни.

Шкала оцінювання

№ з/п	За шкалою ВГПК (в балах)	За шкалою ECTS	За національною шкалою
1.	90-100	A	Відмінно
2.	82-89	B	Добре
3.	75-81	C	Добре
4.	64-74	D	Задовільно
5.	60-63	E	Задовільно
6.	35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
7.	1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

11 Рекомендована джерела інформації

11.1 Базова література

1. Адаптивна фізична культура: навч.-метод. посіб. для студентів факультетів фізичного виховання /за ред. М. М. Трояновської. Чернівці: Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 2018. 104 с
2. Колупаєва А. А., Таранченко О.М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.
3. Миронова С. П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах : навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон. 2020. 176 с.
4. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
5. Рижкова М. В. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни Адаптивне фізичне виховання (для бакалаврів спеціальності «Фізична реабілітація»). Запоріжжя: ЗНТУ. 2017. 20 с.
6. Христова Т.Є., Карабанов Є. О. Методичні рекомендації до семінарських занять з дисципліни Адаптивна фізична культура для студентів магістратури спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура). Мелітополь: ФОП Силаєва О. В, 2018. 46 с.
7. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 248 с.

11.2 Допоміжна література

1. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл : посіб. / Тоні Бут; пер. з англ. Київ: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 190 с.
2. Індивідуальна програма розвитку: методичні матеріали. Серія «Інклюзивна освіта: крок за кроком», 2015. 120 с.
3. Ляльки з особистими історіями (ляльки – персони): методика соціального та психологічного розвитку дитини / Під заг. ред. Софій Н. З., Найдю.М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 52 с.
4. Мартинчук О. В. Становлення і розвиток інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць*, 2016. Вип 7 (1). С. 260-280.
5. Мартинчук О.В. Інклюзивна освіта: освітологічний контекст. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2016. № 3. С. 146-150.
6. Мартинчук О. В. Інклюзивна педагогіка в контексті розвитку сучасного наукового знання про освіту. *Освітологія: українсько-польський щорічник*, 2016. № 5. С. 147-151.

7. Методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти щодо визначення освітніх труднощів і рівня підтримки в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти / Укл. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О. та ін. Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка, 2021. 24 с.

8. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти: навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 163 с.

9. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>

10. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / za zag. red. H. M. Bibik. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

11. [Постанова КМУ від 9 серпня 2017 року № 588 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».](#)

URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebami/normativno-pravova-baza.html>

12. [Постанова КМУ від 12 липня 2017 року № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр».](#)

URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebami/normativno-pravova-baza.html>

13. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти / Наказ МОН України від 08.06.2018 р. № 609

14. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами / Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2021. № 765. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text>

15. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти / Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>

16. Скрипник Т. В., Мартинчук О. В. Алгоритм психолого-педагогічного супроводу учнів молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*, 2021. Том 32 (71). № 2. 2021. С. 163-168.

17. Скрипник Т. В., Мартинчук О. В., Супрун Г. В., Криваковська Р. В. Особливості партнерства між фахівцями закладу освіти та батьками дитини з

особливими освітніми потребами. *Наукові перспективи*. № 6 (24). 2022. С. 528-544.

18. Учні початкових класів із особливими освітніми потребами : навчання та супровід : навч.-метод. посібник / Л.І. Прохоренко, О.О. Бабяк, В.В. Засенко, Н.А. Ярмола : навч.-метод. посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 160 с.

11.3 Інтернет-ресурси

1. Освіта дітей з особливими потребами. *МОН України*: веб-сайт URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebamii/>

2. *НУШ*: веб-сайт. URL: <https://nus.org.ua/articles/shkola-dlya-vsih-prohodte-onlajn-kurs-pro-organizatsiyu-inklyuzyvnogo-seredovyshha/>

3. Онлайн-курс для вчителів початкової школи. *Edera*: веб-сайт. URL: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:MON-EDERA-OSVITORIA+ST101+st101/about>

4. Школа для всіх. Онлайн курс про організацію інклюзивного освітнього середовища. *Edera*: веб-сайт. URL: https://study.ed-era.com/uk/courses/course/?_ga=2.58450345.2045256465.1625645308-1261316289.1625645308#!409

5. Онлайн курси з інклюзивної освіти. *Наурок*: веб-сайт URL: <https://naurok.com.ua/upgrade/kursy-inklyuzyvna-osvita>

6. Навчаємося з радістю. Онлайн-курс для спеціалістів, які працюють з дітьми із синдромом Дауна і дітьми з інтелектуальними порушеннями. *Edera*: веб-сайт. URL: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:DownSyndrome+DS101+2020/about>

7. Недискримінаційний підхід у навчанні. Онлайн-курс. URL: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-Studena+Inc+1/about>

8. Робота вчителів початкових класів з дітьми із особливими освітніми потребами. Онлайн-курс. *Edera*: веб-сайт URL: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-SmartOsvita+Inc+1/about>

9. Участь батьків у організації інклюзивного навчання. Онлайн-курс. *Edera*: веб-сайт URL: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-SmartOsvita+Par+1/about>